

Rudolf Steiner
Ita Wegmanová

Prečo na človeka prichádza choroba?

Ak premýšľame o skutočnosti, že človek môže byť chorý a ak chceme myslieť rýdzo prírodovedecky, dostávame sa do určitého rozporu, o ktorom musíme hneď na začiatku predpokladať, že tkvie priamo v povahe pozemského života. To, čo sa odohráva v chorobnom deji, sa nám na prvý zbežný pohľad javí ako prírodný proces. Ale to, čo sa namiesto chorobného deja odohráva v zdravom stave, je tiež prírodný proces.

Prírodné procesy poznáme predovšetkým len z pozorovania mimoludskej prírody; z pozorovania človeka len potiaľ, pokiaľ toto pozorovanie zameriame presne tak ako pozorovanie vonkajšej prírody. Človeka si pritom predstavujeme ako kus prírody, ako súčasť prírody v tom zmysle, že v ňom pozorujeme procesy rovnakého rázu, ako sú vonkajšie procesy v prírode, aj keď veľmi komplikované. Tu však vzniká otázka, na ktorú z tohto stanoviska nemožno odpovedať. Ako vznikajú v človeku (zvieratami sa tu nebudeme zaoberať) také prírodné procesy, ktoré sú v protiklade k zdravým procesom?

Ako súčasť prírody sa zdá byť pochopiteľný zdravý ľudský organizmus, ale nie chorý. Musí byť teda pochopiteľný zo seba samého vďaka niečomu, čo nemá organizmus z prírody. Obyčajne si predstavujeme, že duchovný život v človeku má ako fyzický podklad komplikovaný prírodný proces, ktorý je pokračovaním mimoludskej prírody. Všimnime si však, či takéto pokračovanie prírodného procesu, ktoré tkvie v zdravom ľudskom organizme, vôbec niekedy vytvorí duchovné prežívanie ako také? Je tomu práve naopak. Duchovný život pohasne, keď prírodný proces priamo pokračuje. Toto sa odohráva v spánku, toto sa odohráva v bezvedomí.

Všimnime si naproti tomu, ako sa vedomý duchovný život zostrí, keď nejaký orgán ochorie. Dostaví sa bolesť alebo aspoň nepríjemné pocity. Citový život dostane obsah, ktorý inak nemá, aj voľný život je ovplyvnený. Nemôžeme urobiť nejaký pohyb končatinou, ktorý zdravý človek koná samozrejme, pretože nám v tom bráni bolesť alebo nepríjemný pocit. Všimnime si, ako bolestivosť pri pohybe prechádza v obrnu. Bolestivosť pri pohybe je počiatkom obrny. Do organizmu zasahuje aktívna duchovná stránka človeka. Pokiaľ je človek zdravý, prejavuje sa to predovšetkým v živote predstáv a myšlienok. Človek aktivuje, oživi nejakú predstavu a potom nasleduje pohyb končatiny. S touto predstavou vedome nevstupujeme do tých organických procesov, ktoré potom vedú k pohybu končatiny. Predstava sa ponorí do podvedomia. Medzi predstavou a pohybom však v zdravom stave vystupuje cítenie, ktoré pôsobí len duševne a zreteľne sa nespája s tým, čo je telesne-organické. Ale v chorom stave tomu tak je. Cítenie prežívame ako odpútané od fyzického organizmu, ak sme zdraví, ale v chorobe sa cítenie s týmto organizmom spája.

Procesy, ktoré sa odohrávajú pri pociťovaní u zdravého človeka a pri zážitkoch u chorého človeka, sa takto objavujú vo svojej príbuznosti. Musí tu byť niečo, čo v zdravom organizme nie je s organizmom tak intenzívne späté ako v chorom organizme. Duchovnému zreniu sa to odhaľuje ako astrálne telo. Je to nadzmyslová organizácia vnútri zmyslovej organizácie. Astrálne telo buď zasahuje do nejakého orgánu len voľne, potom vedie k duševnému prežívaniu, ktoré existuje samo pre seba a nepociťuje sa v spojitosti s telom, alebo zasahuje intenzívne do nejakého orgánu, potom vedie k zážitku ochorenia. V tom, že organizmus je uchopený astrálnym telom takým spôsobom, že duchovná stránka človeka vstupuje do tela hlbšie, než je tomu v stave zdravia, musíme vidieť jednu z foriem chorobného stavu.

Aj myslenie má svoj fyzický podklad v organizme. V zdravom stave je s ním však ešte voľnejšie späté než cítenie. Okrem astrálneho tela nachádza duchovné nazeranie ešte

konkrétnu organizáciu Ja, ktorá sa duševne vyžíva v slobodnom myslení. Ak sa človek touto organizáciou Ja intenzívne ponorí do svojej telesnosti, dostaví sa stav, v ktorom sa pozorovanie vlastného tela podobá pozorovaniu vonkajšieho sveta. Ak pozorujeme nejakú vec alebo nejaký dej vo vonkajšom svete, veci sa majú tak, že myšlienka v človeku a pozorovaný objekt nie sú v živom vzájomnom vzťahu, ale že sú vzájomne nezávislé.

Do rovnakej situácie sa ľudský úd dostane len vtedy, keď je postihnutý obrnou. Potom sa stáva vonkajším svetom. Organizácia Ja s týmto údom nie je už voľne spätá, ako je tomu v zdravom stave, kedy sa s ním môže pri pohybe spojiť a potom sa hneď zase uvoľniť; teraz sa trvale ponorí do údu a už z neho nemôže vystúpiť. Procesy zdravého pohybu nejakého údu a jeho obrna sa opäť stavia vedľa seba ako príbuzné procesy. Áno, zreteľne vidíme, že zdravý pohyb je nábehom k obrne, ktorá však je v počiatku ihneď zase zrušená.

V chorobe musíme vidieť intenzívne spojenie astrálneho tela alebo organizácie Ja s fyzickým organizmom. Toto spojenie je však len zosilnenou formou toho spojenia, ktoré v zdravom stave existuje vo voľnejšej forme. Ani normálne zasahovanie astrálneho tela a organizácie Ja do ľudského tela nie je príbuzné so zdravými životnými procesmi, ale práve s chorobnými procesmi. Keď pôsobí duch a duša, tak obyčajné zariadenie tela porušujú a premieňajú ho v opak. Tým ale organizmus uvádzajú na cestu, na ktorej chce začať ochorenie.

Tieto nábehy sú však v obyčajnom živote hneď po svojom vzniku regulované samouzdravením. Určitá forma ochorenia vzniká vtedy, keď duchovno alebo duševno preniknú príliš hlboko do organizmu, takže samouzdravenie nemôže nastať buď vôbec alebo len pomaly.

Príčiny chorôb musíme teda hľadať v schopnosti duchovnej a duševnej. A liečenie teda musí znamenať, že uvoľníme spojenie duševna alebo duchovna s fyzickou organizáciou.

To je jeden druh chorobnosti. Je však ešte iný. Môže sa stať, že organizácia Ja a astrálne telo sú zadržané, že sa nedostanú ani do toho voľného spojenia s telesnosťou, ktoré v obyčajnom živote podmieňuje samostatné cítenie, myslenie a chcenie. V orgánoch alebo procesoch, ku ktorým duch a duša nemôžu, dochádza k pokračovaniu zdravých procesov nad tú mieru, ktorá je organizmu primeraná. V tomto prípade duchovné zrenie vidí, že fyzický organizmus neprevádza len neživé procesy vonkajšej prírody, ale je prestúpený organizmom éterickým. Samotný fyzický organizmus by nikdy nemohol vyvolať proces samouzdravenia, tento proces je podnecovaný z éterického tela. Zdravie takto spoznáваме ako stav, ktorý má svoj pôvod v éterickom organizme. Liečiť teda znamená pôsobiť na telo éterické .